

Bavala mesina

نمبره نشرات : ۳۱

انجمن فایز افغانی استانبول

152834

ویان

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi Kasım KÜFREVİ Bölümü	
Dem No.	152834
Tas. No.	954.024
	HAL.S

استاد خلیلی

این اثرنا جزیرا
به مستیع و دانشمند بزرگ
جناب استاد (گروہی) ۲۲

تقدیم مدررم

۲۲ - ۲۳۷
حدیثی

۲۲ میزان ۱۳۳۳

مطبعه عمومی کابل

این اثر بنا بر خود را بیاد جشن میلاد چهل و یکمین سال

بنده خدا المتوکل علی اللہ العزیز حضرت محمد ظاہر شاہ

اہدای میکنم

یاد آوری

انجمن تاریخ افغانستان بسیار خوشبخت است که امروز در سلسله تاریخ وطن کتاب مهم و قیمتمنداری بنام: «سلطنت غزنویان» به خامه توانای دانشمند متمتع و نویسنده شهیر کشور استاد خلیل الله خلیلی نشر میشود.

قراریکه خوانند گن گرامی مسبورق هستند بیش از ده سال میگذرد که دو جلد اول تاریخ افغانستان مربوط به دوره های قبل از اسلام نشر شده است هکذا از دوره های اسلامی تاریخ مملکت فصل انتشار اسلام در افغانستان و فصل ظاهریان هر دو در یک وقایه بنام جلد سوم از چاپ برآمده است.

برای تکمیل این جلد که از آغاز انتشار اسلام در کشور تا ظهور فتنه چنگیز را در بر میگیرد فصل های: صفاری، سامانی، غزنوی، غوری باقی مانده بود دو فصل اول برای طبع آماده و فصل چهارم هم به زودی تکمیل خواهد شد.

سلطنت غزنویان اثر قیمتمندار استاد خلیلی که اینک بصورت کتاب مستقل منتشر میشود در جلد سوم تاریخ مملکت هم گرفته شده و با سایر فصل ها در یک مجلد بزرگ عنقریب انتشار خواهد یافت.

اهمیت سلطنت غزنویان من حیث یک دوره تاریخی افغانستان و از نظر تبعات عمیقی که مولف دانشمند آن بعمل آورده است روشنتر از آن است که در آن موارد اینجا چیزی بنویسیم.

غزنه مرکز زابلستان که در روز گاران قدیم عصر یفتلشاهان (زاوولی) مقر حکمرمائی بزرگی بود با عروج آل ناصر بخصوص در دوره درخشان یمین الدوله ابو القاسم محمود و شهاب الدوله مسعود قلب امپراطوری پهناری شد که دامنه آن از ری و سپاهان تا کرانه های گنگ انبساط داشت سلاطین عظیم الشان غزنوی بانیروی اراده و تدبیر و سیاست دو قرن کامل بر این قلمرو وسیع جهان بانی کردند و روحانیون و فلاسفه و دانشمندان و ادبای غزنه در جهان وسیع تر از ان بساط تمدن و فرهنگ و ادبیات ما را طوری گسترانیدند

که تا امروز که در حدود هزار سال ازان عصر فرخنده میگذرد شواهد آن باقی و پابرجای است .

سلطنت غزنویان که فصل درخشانی از تاریخ قرن های چهار و پنجم افغانستان است در تاریخ عمومی خاور میانه و جهان اسلام مقام و موقعیت خاصی دارد که هیچ کس منکر اهمیت آن شده نمیتواند .

مستور دارم که این دوره بزرگ در خور جای بگناه با عظمت خود بقلم نویسنده بزرگی نوشته شده که علاوه بر شهرت و تبحر سالیان درازی است درین رشته تمبغ دارد و پیش از اینکه چشم علاقمندان به صفحات زرین این اثر زیبا بیفتند مراتب تهریفات صمیمانه خویش و انجمن تاریخ افغانستان را نسبت به ایفای موفقاته این خدمت بزرگ ملی به موافق دانشمندان آن تقدیم میدارم و از همکاری قیمتدار ایشان بی نهایت سپاسگذاری میکنم .

« احمد علی کهزاد »

۱۸ میزان ۱۳۳۳

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله العالی العظیم والصلوة والسلام علی رسوله نبی الکریم

سلطنتی که نوبت دولت آن از گرگانی تا گرگان و از کاشغر تا سومنات نواخته می شد لابد داستان های شگفت و روایات دل انگیز و تحولات فراوان دارد .

این روایات چندانکه با ملل دیگر تماس کرده و چندانکه سیر سال و ماه بران عبور نمود صبغه دیگری بر داشته است .

مردمی که ازان زبان دیده اند آن حقایق را بر نگی و مللی که ازان برخوردار شده اند آنرا بر نگی جلوه داده اند .

خاصه داستان صولت و سلطنت یمین الدوله و امین الملک نظام الدین ابوالقاسم سلطان محمود غزنوی طاب الله ثراه که در سر نوشت ملت های این گوشه دنیا تحولات عظیم وارد کرد و کارهای بس بزرگ در این بخش جهان بیابان رسانید .

دانستن این داستان و معرفت کامل بحقایق آن بمردم دبار ما بسیار مفید و سودمند است زیرا مردمی که اکنون در این سر زمین ها بسر می برند باید بدانند که پدران آن ها در چه شکوه و جلال زندگی داشتند چه پیر و زبیا دیده اند و چه رنجها کشیده اند دانستن این روایات و ادراک این حقایق - معرفت بر اساسها و بنیاد های ملیت ما است .

آن موجودیتی که پایه زندگی ما تا اکنون بران استوار است و اصل مفاخر ما شمرده میشود بر اساس همین حقایق بنا یافته است .

انجمن تاریخ از مدتی در صدد آن برآمده که این وقایع روشن گرد و تاریخ افغانستان از ادوار باستان تا روزگار مادر بخشهای مستقل طبع و تدوین شود . قرعه دولت غزنویان بنام بنده افتاد باوصف آنکه تمحصی و استقصای این مبحث مستلزم مطالعه و تمبغ طولانی بود و سالهای دراز بکار داشت که حق فحوص و تدقیق گذارده می شد و کاشفهای علمی مخصوصاً در غزنه بعمل می آمد و آن نگاه جلال

فهرست مندرجات

صفحه	مضمون
۱	البتکین
۳	ابو اسحق ابراهیم
۴	بلکا تکین
۵	پریتکین
فصل ۲	
۶	سپکتکین
۱۲	سپکتکین رحمة الله علیه و ساما نیها
فصل ۳	
۲۰	یعین الدوله سلطان محمود
۳۴	غرشستان
۳۸	سیستان
۴۳	غزنه و غور
۴۷	خوارزم
۵۳	سلطان و ~~تیمور~~ تیمور ~~لنگ~~ تیمور آن سوی آمو دریا
۵۴	ترکانها
۵۹	سلطان و هندوستان
۶۰	چنگک و پهنه
۶۱	چنگک بهاطیه
۶۴	چنگک بهیم نگر یا ننگر کون
۶۵	تسخیر نندانه (ناردین)
۶۷	چنگک تانی سر
۶۸	چنگک کشمیر
	فتح قنوج
۷۳	چنگک بردریای روت (راهب) و لشکر کشی به قبا بل نر یلو جینال و نندا (کنده)

و شکوه بار گاه غزنویان و حقایق آن در بیک کتاب بل در کتب متعدد ضبط و تدوین می گردید و دانشمندان کشور ما هر کدام مبحثی از آن مدنیت بزرگ را جدا جدا تحلیل و تالیف می نمودند بنده جرئت نمودم و باین امر خطیر و دشوار دست بردم زیرا انجمن تاریخ در نظر دارد که بجائزاً تاریخ غزنه و غزنویان کما و کیناً چنان تدوین گردد که قسمتی از تاریخ عمومی افغانستان را احتواء کنند. سعی نگارنده در این کتاب اگر چه ساده و ابتدائیست و در حکم یک مقدمه برای تاریخ مفصل غزنین شمرده میشود باز هم کوششها بعمل آمده که مندرجات این کتاب خاص بر پایه حقیقت و واقعیت استوار و از هر گونه تعصب و غرض برکنار باشد.

بدین جهت بیشتر به آن مأخذ استناد شده که اقوال آن ها طرف اعتماد بوده و غالب اصل آن اقوال را بدون حذف و اختصار نقل کرده ام و اگر تصرفی هم شده چنان نبوده است که در اصل مطلب تغییری وارد شده باشد.

بخش فرهنگ و مدنیت غزنی در این کتاب بطور کامل استیعاب نگردیده و شرح احوال رجال علمی و ادبی و عرفانی بسیار مجمل نگاشته شده زیرا تحلیل آثار و شرح کامل احوال و تفکیک مناهج و سایر مباحث آن از عهده این تاریخ بیرون است.

و انشاء الله نویسندگان خیمبر کشور بامعاونتی که حکومت در طبع و نشر این گونه آثار می نماید از عهده این فریضه ملی می براینند.

من از رئیس انجمن تاریخ و مورخ دانشمند دوست گرامیم آقای احمد علی کهزاد که در انجام این کتاب بامن همکاری های فراوان نموده اند قلباً سپاس گذارم و وظیفه خود میدانم که از آقای عبدالغفور خان امینی تشکر کنم که کتاب عالمانه و کتب در دستور محمد ناظم را قبل از این ترجمه نموده و آنرا در دسترس ارباب ذوق گذاشته بودند.

هم چنین از جناب دوست فاضلم گویای اعتمادی منت دارم که نسخه های خطی خود را با کمال کشاده رویی در دسترس مطالعه من گذاشتند.

میزان ۱۳۳۳ «خایلی»